

A MOZGÓKÖNYVTÁRI ELLÁTÁS 5 ÉVE A JÓZSEF ATTILA VÁROSI KÖNYVTÁRHOZ TARTOZÓ KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÓHELYEKEN¹

A zalaegerszegi városkörnyéken, a zalaegerszegi és a pacsai kistérségek területén több, mint 23 000 lakos könyvtári ellátását biztosítjuk.

Korábban ezekben a községekben a hálózati-módszertani gondozást és az új dokumentumokkal történő ellátást ellátórendszer formájában végeztük, 1986-2006 között, pontosan 20 évig.

Ezt követően területünkön 5 éve működik mozgókönyvtári ellátás, szeretnénk az elmúlt időszak tapasztalatairól, eredményeinkről visszatekintést adni.

A kistelepléseken az integrált közösségi szintéren belül, amely sok helyen már magába foglalja a könyvtárat is, a színvonalas működéshez 5 fontos feltételnek kell megvalósulnia:

1. Esztétikus, olvasóbarát könyvtárhelyiség, épület
2. A könyvtáros személye
3. Folyamatos és az olvasói igényeket kielégítő dokumentum ellátás
4. Olvasó
5. A szolgáltató helyek működését és népszerűsítését segítő pályázatok, rendezvények

Olvasóbarát könyvtárhelyiség, épület

Elmondhatjuk, hogy az elmúlt 5 év alatt, de már ezt megelőzően is számos könyvtárépület, könyvtárhelyiség megújult, valamint fűtés- és világításkorszerűsítést hajtottak végre. Új, tetszetős könyvtári bútorok készültek számos helyen. A kistérségi normatíva segítségével 13 könyvtárban tudták megoldani az állomány tetszetősebb elhelyezését, a betérők méltóbb fogadását. Ehhez a feltételrendszerhez tartozik az alapterület növelése, amely 8 könyvtárunkban valósult meg oly módon, hogy a helyiséghez csatoltak egy másikat, amelyben helyet kaphatott a folyóirat olvasó, a számítógéppark, valamint a rendezvény tér is. Integrált közösségi tereket tudtak így kialakítani. Épület felújítás 3 községben történt (Bak, Lakhegy, Zalaboldogfa). Új helyre, előnyösebb elhelyezést nyerve költözött 6 könyvtárunk: (Bocföldre, Nagykapornak, Németfalu, Pálfiszeg, Tófej, Zalatárnok).

Két, a nyolcvanas években megszűnt könyvtár újraindítására került sor: Boncodföldén és Gombosszegen. A községek elöljárói igyekeztek kihasználni az állami normatíva által nyújtott lehetőségeket a községek könyvtári ellátásának újraindításával.

A nyitva tartási órák száma emelkedett: az 1 000 lakos alatt heti 6 órára, ill. 1000 lakos felett heti 12 órára. Mindez a kistérségi társulásokkal egyetértve. Összegzésül elmondhatjuk, hogy a községi könyvtárak mindegyikében sikerült az eszközbeszerzési normatívából a legfontosabb fejlesztéseket megoldania az önkormányzatoknak.

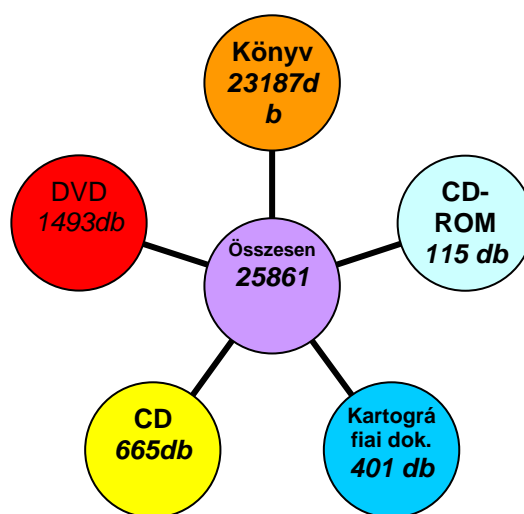
Könyvtármegszüntetés is történt: Zalatárnok fiókkönyvtárát, Oroklánt szüntettük meg az épület eladása miatt. Állománya Zalatárnokra, a megújult könyvtárba került.

---

¹ Elhangzott 2011. október 6-án, a József Attila Városi Könyvtár szakmai napján

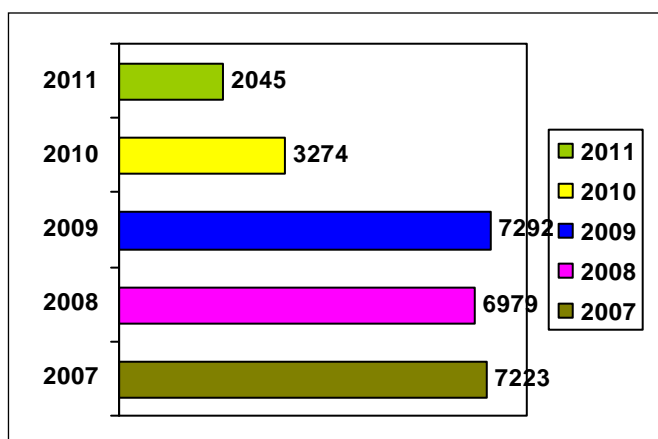
A könyvtáros személye

Könyvtárosaink létszáma aránylag stabil, személyi változás miatt átadás-átvétel 11 községben történt, könyvtáraink együtödében. Feladataink a könyvtárátadásokkal megszaporodnak. A könyvtáros személyének megváltoztatásával a megszerzett tudások elvesznek. Szerencsére számukra a könyvtári munkafolyamatok szükséges része könnyen elsajátítható a módszertani segítséggel. Az önkormányzatok mindig találtak olyan új embereket, akik nyitottak az olvasók felé. Könyvtárosaink nagy része korábban már elvégezte az alapfokú könyvtárosi tanfolyamot, de akadnak olyanok is, akik könyvtáros asszisztensi tanfolyammal, ill. főiskolával rendelkeznek. Nagy hangsúlyt fektettünk könyvtárosaink továbbképzésére is, amelynek célja főleg a községi könyvtárakban létesítendő kistérségi modul felépítésének a megismertetése volt. Elsősorban a TEXTLIB-es alapismeretek elsajátítását célzó tanfolyamokat említeném meg, amelyet több alkalommal is szerveztünk itt a könyvtárban. 20 órás tanfolyamra invitáltuk őket, „A könyvtári munka internetes forrásai” c. továbbképzésre, valamint a „Kihívások a jelen könyvtárosai előtt” címmel. Könyvtárosaink rendszeres résztvevői a hagyományos szakmai napoknak, amelyeket így az őszi folyamán szoktunk megrendezni. Az új könyvtárosokat betanítjuk az állomány átadásával egyidőben, különös tekintettel a könyvtári nyilvántartások pontos vezetésére és a dokumentumok raktári rendjének folyamatos gondozására. Minden esetben felhívjuk a figyelmüket a helyben ki nem elégíthető olvasói igények kielégítésére, ezért tartjuk fontosnak a módszertani csoporttal történő aktív kapcsolatot.

Dokumentumellátás

A dokumentumok többségét a Könyvtárellátó Nonprofit Kft-től rendeljük, de az interneten is szoktunk vásárolni, valamint könyvesboltokból is, főleg DVD-ket. A dokumentumok állományba vételét és a községi könyvtárak adatbázisához való rendelését a TEXTLIB integrált könyvtári rendszer segítségével végezzük, ezek a dokumentumok a JAVK online katalógusában községenként visszakereshetők. Az elmúlt 5 évben 26 813 db dokumentumot szerzeményeztünk, amelynek a nagyobb hányada könyvjellegű: 24 139 db; DVD 1493 db; CD 665 db; kartográfiai dokumentum 401 db; CD-ROM 115 db.

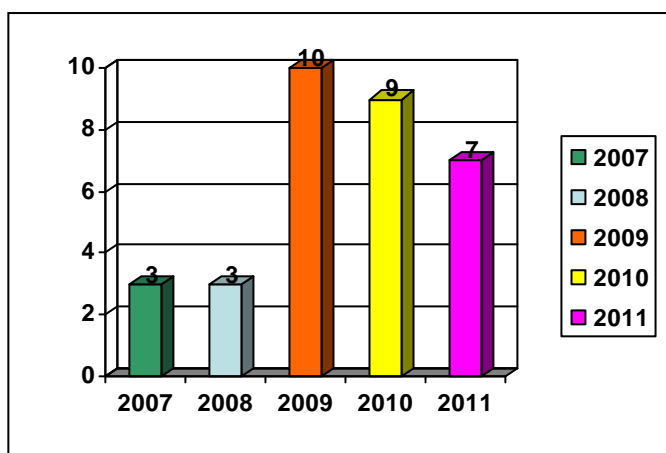
Az állományba vett dokumentumok darabszáma: 2007-ben: 7223, 2008-ban: 6979, 2009-ben: 7292, 2010-ben: 3274, 2011-ben: 2045 db dokumentum. A dokumentum beszerzésére fordítható összeg csökkent a Zalaegerszegi Kistérségi Társulási Tanács döntése alapján. Az elvonás a számadatokból is kitűnik.

A megrendelt folyóiratok példányszáma 2009-ig viszony-

lag stabil volt, ezt követően pedig 71-el csökkent a példányszám. Míg 2009-ben 53 féle folyóiratot rendeltünk 488 példányban, 2010-től 71-el kellett csökkentenünk a példányszámot, a községi könyvtárosaink körültekintő döntésének segítségével.

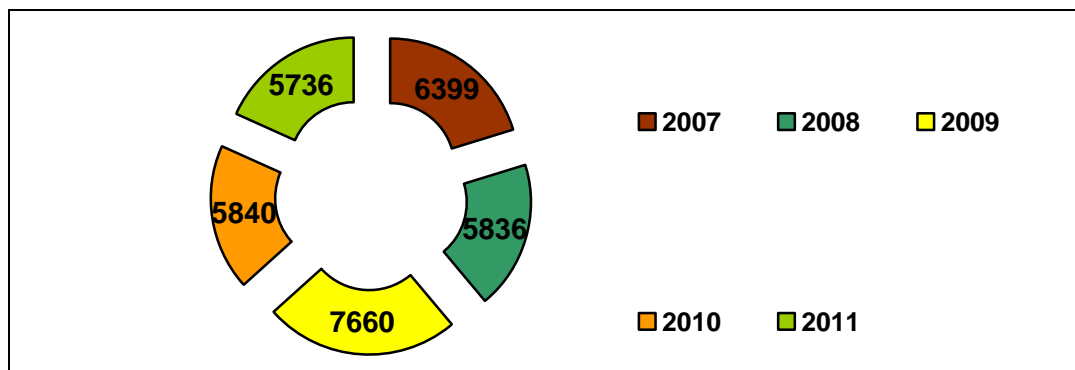
Összesen 32 könyvtárban történt soros, tételes, ill. személyi változás miatt sorra kerülő állomány átadás-átvétel. Az átadás-átvételek személyi változások miatt történnek, ill. igény szerint, vagy vis major esetében.

Állományrendezést, állomány kivonást, (a soros, tételes ellenőrzésekkel együtt) 42 könyvtárban hajtottuk végre, amelyet indokolt a közel 27 ezer dokumentumot tartalmazó mozgókönyvtári állomány elhelyezésének szükségessége is, valamint a régi, saját elavult állomány kivonása a könyvtárakból.

Az állományból törölt dokumentumok száma 19 905 db dokumentum.

Kiszállított dokumentumok száma: 30 471 db dokumentum, amely a beszerzett dokumentumokhoz képest 18 %-al több. Mindezt úgy tudjuk szinten tartani, hogy megkezdjük a korábban beszerzett dokumentumok cseréjét a kistelepülések között; ezzel is bővíteni tudjuk a kínálatot, különös tekintettel a 2-4-6 példányos beszerzésre.

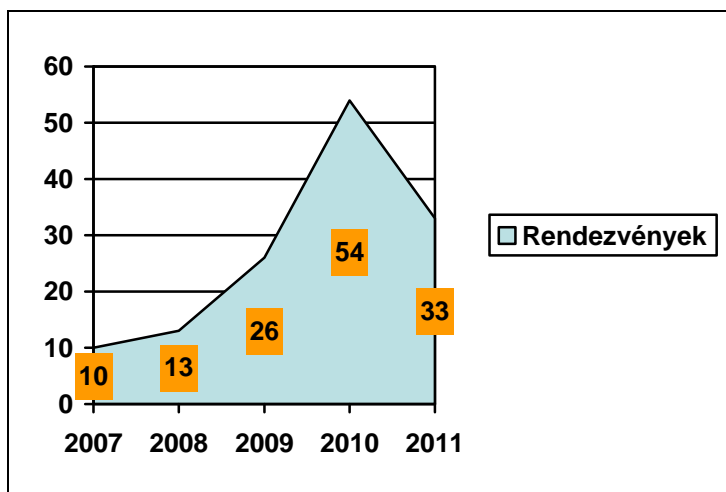

Az olvasó

Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a hozzánk tartozó településeken élő emberek megismerhessék a könyvtárak szolgáltatásait, időben tájékozódjanak a könyvtárhoz kapcsolódó rendezvényekről. Ezt a tevékenységet erősítette számos könyvtárárató, amelyeket a gyűjtemények előnyösebb elhelyezése (új épület, új helyiség) motiválta. Ezeket az alkalmakat minden esetben valamilyen rendezvénnyel összekötve tartottuk. A könyvtárosaink segítségével sok szórólapot készítettünk, amelyekben ismertettük a könyvtárak szolgáltatásait és nyitva tartási rendjét is. Nemcsak a könyvtárosainkat képezzük tovább, hanem az olvasókat is. Ezt a célt szolgálták a területen megrendezett számos használó képzések is, az olvasóközönség részére: az „Internet Fiesta” országos rendezvénysorozat keretében „Elektronikus könyvtár”, vagy a „Haladunk a korrall (közhasznú információk az interneten) címmel; említhetnénk még „Ne a szomszéd tudja meg elsőként” (kalandozás hírportálok által), vagy a NET-mozaikok előadást Salomváron. Az egyszeri bemutatókon kívül nagy gondot fordítunk az olvasók számítógépes felhasználóképzésére is. Szövegszerkesztői, ill. internetes alapfokú, haladó, 20 órás tanfolyamokat szerveztünk a településeken, eddig 7 községben, 9 alkalommal, összesen 1260 órában. A községek: Becsvölgye, Bezeréd Csonkahegyhát, Kiskutas, Sárhida Zalacséb.

Rendezvények

Ezek az alkalmak is hozzájárulnak ahhoz, hogy az olvasói érdeklődés növekedjen a könyvtári gyűjtemény iránt, azok az emberek, akik betértek ezekbe az integrált közösségi terekbe, rendezvények alkalmával is megismerhessék a könyvtár szolgáltatásait.

A kistérségi ellátás keretében számos rendezvényt szerveztünk a községekben: pl: a Pannon Tükör kulturális folyóirat bemutatkozó estjeit az Énekmondó Együttes részvételével, író-olvasó találkozót Szálinger Balázssal, Jókai Annával, Nógrádi Gáborral, Baranyi Ferencsel, Bosnyák Viktóriával, Fecske Csabával, Gál Zsuzsa mesemondóval. A Hevesi Sándor Színház művészeivel Wass Albert emlékestet szerveztünk, a 150 éve született Benedek Elek tiszteletére könyvkiállítással egybekötött

mesék felolvasására került sor, olvasótábor volt Balatongyörökön, ahol főleg vidéki gyermekeknek teremtettünk lehetőséget a részvételre, az Országos Nagy Könyvtári Napokon „Egészségesen a tevékeny nagyikért” szűrővel egybekötött előadás hangzott el, Kustánszegen „Csalogató a könyvtárba” címmel rétes sütő versenyt tartottunk, „Éneklő nagyik és papik a közösségért” címmel helyi népdalkörök bemutatkozását tettük lehetővé. Szép közönségük volt a tavalyi „Olvas a család” c. országos könyvtári napoknak is. (Horváth Károly előadása: Zenél a család, Bálint Péter színművész előadása: Olvas a család, stb.). Számos néptáncegyüttes, citerazenekar és népdalkör fellépését tettük lehetővé. „5 éve az Eu-ban” címmel kiállítási tablók vándoroltatására került sor 6 könyvtárban, amelyet minden alkalommal vetélkedő követett a kiállítási anyag tartalmából. Díszpolgárt is avathattunk, könyvtárosként Csonkahegyháton.

Megemlíthetnénk még az Ünnepi Könyvhét, a Költészet Napja, Zalai Gyermekkönyvhetek, Gyermeknap, Falunap tiszteletére szervezett eseményeket is. Ezen kívül számos községben anyák napját, idősek napját, felolvasó délutánt, karácsonyi műsort támogattunk, ahol magunk is aktívan részt vettünk. Tapasztalataink szerint hozzájárultunk ahhoz, hogy a kistelepülésen élő közösségek jobban összetartsanak, több figyelmet fordítsanak a könyvtárak használatára.

Pályázatok

Még kell említenünk a pályázati lehetőségeket is, amelyekkel sikeresen élhettek a könyvtári szolgáltató helyeink. Rendszeresen felhívjuk a figyelmét a fenntartóknak és a könyvtárosoknak a különböző pályázati lehetőségekre: E-Magyarország pont létesítése és folyamatos felügyelete, gondozása a szolgáltató helyeken, az NKA Könyvtári Szakkollégiuma által kiírt pályázat szakmai eszközfejlesztésre, korszerűsítésre, a Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma által kiírt „Közkönyvtárak uniós programjának támogatása, az NKÖM, NEFMI „Közkinccs” programjának pályázati felhívása, a Földművelődési és Vidékfejlesztési Minisztérium jóvoltából kiírt „Integrált Közösségi és Szolgáltató Tér” cím elnyerésére kiírt lehetőséget is megemlíthetnénk még.

Végezetül: a kistérségi normatíva, az érdekeltségnövelő állami támogatással, a pályázati lehetőségek felhasználásával a könyvtárak szerepe felértékelődött. Az élethosszig tartó tanulás, a mindennapi friss információk beszerzésének alapvető helyévé lépett elő a könyvtár. Tapasztalataink alapján úgy érezzük, hogy a mozgókönyvtári ellátás bevezetésével növelhetők a kistelepüléseken élők esélyei a tanulásra, az információszerzésre.

Pál Éva

